

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 02.09.1970, sp. zn. 2 Tz 11/70, ECLI:CZ:NS:1970:2.TZ.11.1970.1

Číslo: 50/1970

Právní věta: Při mimořádném snížení trestu odnětí svobody podle § 40 tr. zák. nelze uvažovat o psychickém stavu pachatele v době činu jako o poměrech pachatele, ale jen jako o okolnostech případu, které určují stupeň nebezpečnosti činu pro společnost, protože psychický stav pachatele v době činu charakterizuje osobu pachatele jako subjekt trestného činu (§ 3 odst. 4 tr. zák.), kdežto pod poměry pachatele se rozumí okolnosti, které charakterizují pachatele jako objekt trestu, které se neprojevily ve způsobu, jakým byl spáchán trestný čin a které proto nemají vliv na stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost. Psychický stav pachatele spočívající ve slabomyslnosti s výraznými známkami primitivismu, v menší kritičnosti a snadné ovlivnitelnosti afekty a emocemi, který podstatně ovlivnil spáchání trestného činu, lze považovat za výjimečné okolnosti případu odůvodňující mimořádné snížení trestu odnětí svobody podle § 40 tr. zák.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 02.09.1970

Spisová značka: 2 Tz 11/70

Číslo rozhodnutí: 50

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Ukládání trestu

Předpisy: 140/1961 Sb. § 40 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 50/1970 sb. rozh.

Při mimořádném snížení trestu odnětí svobody podle § 40 tr. zák. nelze uvažovat o psychickém stavu pachatele v době činu jako o poměrech pachatele, ale jen jako o okolnostech případu, které určují stupeň nebezpečnosti činu pro společnost, protože psychický stav pachatele v době činu charakterizuje osobu pachatele jako subjekt trestného činu (§ 3 odst. 4 tr. zák.), kdežto pod poměry pachatele se rozumí okolnosti, které charakterizují pachatele jako objekt trestu, které se neprojevily ve způsobu, jakým byl spáchán trestný čin a které proto nemají vliv na stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost.

Psychický stav pachatele spočívající ve slabomyslnosti s výraznými známkami primitivismu, v menší kritičnosti a snadné ovlivnitelnosti afekty a emocemi, který podstatně ovlivnil spáchání trestného

činu, lze považovat za výjimečné okolnosti případu odůvodňující mimořádné snížení trestu odnětí svobody podle § 40 tr. zák.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 2. září 1970, sp. zn. [2 Tz 11/70](#)).

Nejvyšší soud ČSR zrušil ke stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem ČSR rozsudek krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 10. 2. 1970 sp. zn. 2 To 30/70 ve výroku o trestu a způsobu jeho výkonu uloženého obviněnému J. Š. a uložil tomuto obviněnému podle § 219 tr. zák. za použití § 40 odst. 1 tr. zák. trest odnětí svobody v trvání šesti let, pro výkon kterého ho zařadil do třetí nápravně výchovné skupiny.

Z odůvodnění:

Rozsudkem okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 18. 12. 1969 sp. zn. 1 T 119/69 byl obžalovaný J. Š. uznán vinným pokusem vraždy podle § 8 odst. 1, § 219 tr. zák. a byl mu za to podle § 219 tr. zák. za použití § 40 odst. 1 tr. zák. uložen trest odnětí svobody v trvání 6 let, pro jehož výkon byl zařazen do třetí nápravně výchovné skupiny. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byl obžalovaný uznán povinným nahradit OÚNZ v Českém Krumlově škodu v částce 2763,- Kčs.

Trestného činu, jímž byl takto uznán vinným, se obžalovaný podle cit. rozsudku dopustil tím, že dne 28. 1. 1969 v ranních hodinách ze žárlivosti napadl svou družku J. F., škrtil ji a posléze ji třikrát bodl kapesním nožem do levého prsu, čímž jí způsobil zranění, jehož léčení trvalo do 1. 3. 1969.

K odvolání, které podal pouze obžalovaný, zrušil krajský soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 10. 2. 1970 sp. zn. 2 To 30/70 rozsudek okresního soudu a uznal obžalovaného vinným opět pokusem vraždy podle § 8 odst. 1, § 219 tr. zák. a uložil mu podle § 219 tr. zák. bez použití § 40 odst. 1 tr. zák. trest jako okresní soud. Krajský soud zrušil rozsudek okresního soudu proto, že učinil jiná skutková zjištění o vině a dále proto, že okresní soud uložil obžalovanému trest za použití § 40 odst. 1 tr. zák.

Odsouzení obžalovaného se tak stalo pravomocným dne 10. 2. 1970. Proti rozsudku okresního soudu ve spojení s rozsudkem krajského soudu podal generální prokurátor ČSR v šestiměsíční lhůtě po právní moci rozsudku stížnost pro porušení zákona. Vytýká jí nezákonnost výroku, jímž byl za použití § 40 odst. 1 tr. zák. uložen obžalovanému trest pod dolní hranicí zákonné sazby uvedené v § 219 tr. zák. Poukazuje na to, že obžalovaný sice na pracovišti řádně pracoval, mimo pracoviště však rád nadužíval alkoholu a v podnapilosti se choval nepřístojně. V roce 1967 napadl svou spolupracovnici, kterou zbil, čímž jí způsobil poruchu na zdraví v trvání tří týdnů, začež byl podle stížnosti pro porušení zákona odsouzen rozsudkem okresního soudu v Českém Krumlově čj. T 334/67-33 k trestu nápravného opatření. V důsledku toho neodůvodňovaly poměry pachatele použití ustanovení § 40 odst. 1 tr. zák. a snížení trestu pod zákonnou trestní sazbu. Protože rozsudkem okresního soudu byl uložen přesto trest pod zákonnou trestní sazbu za použití § 40 odst. 1 tr. zák., porušil tím okresní soud podle stížnosti pro porušení zákona zákon v tomto ustanovení.

Nejvyšší soud ČSR přezkoumal všechny výroky napadených rozsudků, jakož i řízení, které jim předcházelo a shledal, že výrok o vině v rozsudku krajského soudu má plnou oporu v náležitě zjištěném skutkovém stavu v řízení řádně podle zákona vykonaném. V souvislosti s výrokiem o trestu však byl rozsudkem krajského soudu porušen zákon v ustanovení § 40 odst. 1 tr. zák.

Krajský soud svým rozsudkem uložil obžalovanému za pokus vraždy, na který je ustanovením § 219 tr. zák. se zřetelem k § 8 odst. 2 tr. zák. stanoven trest odnětí svobody od 10 do 15 let nebo trest smrti, trest odnětí svobody v trvání 6 let, tedy rovněž pod dolní hranicí trestní sazby jako okresní soud. V tom ovšem nelze spatřovat porušení zákona, protože krajský soud jako soud odvolací nemohl

k odvolání, které podal pouze obžalovaný, se zřetelem k § 259 odst. 4 tr. ř. uložit přísnější trest, než jaký mu byl uložen rozsudkem soudu prvního stupně. Avšak krajský soud ve svém rozsudku neodůvodnil, proč nepoužil sám též ustanovení § 40 odst. 1 tr. zák. k tomu, aby vyměřil trest pod trestní sazbou. Z odůvodnění rozsudku krajského soudu není dokonce ani zřejmé, zda jen nedopatřením není ustanovení § 40 odst. 1 tr. zák. uvedeno v rozsudečném výroku. Vady, které krajský soud vytýká rozsudku okresního soudu, že totiž použití § 40 odst. 1 tr. zák. náležitě podle § 125 tr. ř. neodůvodnil, se tak dopustil sám rovněž ve svém vlastním rozsudku. Okresní soud odůvodnil použití § 40 odst. 1 tr. zák. poukazem na mimořádné poměry obžalovaného, aniž ovšem blíže uvedl, v čem tyto mimořádné poměry spatřuje. V tomto směru krajský soud svým rozsudkem právem činí okresnímu soudu výtku neúplnosti v odůvodnění rozsudku tohoto soudu a tím i pochybení v § 125 tr. ř., v důsledku čehož je výrok o trestu okresního soudu v podstatě nepřezkoumatelný.

Krajský soud sám při odůvodňování výroku o trestu poukázal na to, že míra zavinění obžalovaného je snížena jeho stavem a jeho osobností. Zdůrazňuje, že obžalovaný je lehce slabomyslný s výraznými známkami primitivismu a že čin spáchal pod vlivem emulatořní emoce žárliveckých citů. Ve shodě s posudkem znalců psychiatrů, o jehož správnosti netřeba pochybovat, dodává, že vlivem menší kritičnosti podléhá obžalovaný snáze afektům a emocím, než lidé s intelektem normálně vyvinutým, takže jeho schopnost ovládat své jednání byla snížena. Po dalším konstatování, že obžalovaný řádně pracoval, že však mimo pracoviště se v podnapilosti choval nepřístojně, a po zjištění, že obžalovaný v r. 1967 ublížil též na zdraví své spolupracovníci, začež byl také odsouzen, uvádí krajský soud ve svém rozsudku doslova:

„Zjištěné nedostatky v osobě obžalovaného, jak se podávají ze znaleckého posudku, lze hodnotit jako mimořádné poměry v osobě obžalovaného ve smyslu § 40 odst. 1 tr. zák.“ a vyslovuje dále názor, že tyto mimořádné poměry měl na mysli okresní soud, když tohoto ustanovení (tj. § 40 odst. 1 tr. zák.) použil. Z tohoto odůvodnění vyplývá, že krajský soud je rovněž toho názoru, že použití § 40 odst. 1 tr. zák. lze se zřetelem k znaleckému posudku zdůvodnit mimořádnými poměry obžalovaného. Z toho však krajský soud žádné důsledky nevyvodil a § 40 odst. 1 tr. zák. při výměře trestu v rozsudečném výroku nepoužil.

S názorem krajského soudu, který ostatně je celkem ve shodě i s blíže neodůvodněným názorem okresního soudu a v podstatě i s názorem vysloveným ve stížnosti pro porušení zákona, však nelze souhlasit potud, že by psychický stav, ve kterém obžalovaný jednal, se týkal jeho osobních poměrů ve smyslu § 40 odst. 1 tr. zák. Mimořádnými poměry pachatele rozumí § 40 odst. 1 tr. zák. takové okolnosti, které se týkají osoby pachatele, které se neprojeví ve způsobu, jakým byl spáchán trestný čin. Psychický stav obžalovaného v době činu, jeho menší schopnost, aby ovládal své jednání tak, jako jiný intelektově normálně vyspělý člověk, nutno však s přihlédnutím ke všem okolnostem, za jakých byl trestný čin spáchán, posuzovat při správném výkladu § 40 odst. 1 tr. zák. jako okolnosti, za kterých byl trestný čin spáchán a jež jeho spáchání ovlivnily. Vzhledem k tomu pak, že tento stav se u normálně vyvinutého člověka nevyskytuje a přitom podstatnou měrou ovlivnil jednání obžalovaného vůči napadené J. F., nutno dospět k závěru, že trestný čin obžalovaného byl spáchán za výjimečných okolností. Psychický stav obžalovaného byl též příčinou, že nekriticky posuzoval vztah J. F. k sobě, což bylo prvotní příčinou jeho útoku proti ní. Nelze též přehlédnout, že zmíněný stav obžalovaného nebyl podle výsledků dokazování přivoděn vlivem požitého alkoholu, takže sklon obžalovaného k nepřístojnostem, které krajský soud stejně jako okresní soud spojují jen s požíváním alkoholu, se v daném případě neprojevil. Pokud obžalovaný není ovlivněn požitým alkoholem, nižší soudy jej hodnotí ve shodě se zprávami o jeho pověsti zejména z pracoviště jako člověka v podstatě řádného, pracovitého a v práci spolehlivého. Jeho předcházející trestný čin byl menšího významu a byl proto postizen též mírným trestem nápravného opatření. Skutečnost, že obžalovaný byl již odsouzen za právě zmíněný trestný čin, nemůže nic měnit na výjimečnosti okolností, za jakých

spáchal nyní souzený trestný čin.

V uvážení všeho toho dospěl Nejvyšší soud ČR k závěru, že použití § 40 odst. 1 tr. zák. je v daném případě důvodné měrou, která odpovídá trestu odnětí svobody v trvání 6 let, jak jej uložily, byť i z nesprávných důvodů resp. bez uvedení důvodů, nižší soudy. Zařazení obžalovaného do třetí nápravně výchovné skupiny odpovídá § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák., neboť použití § 39a odst. 3 tr. zák. v daném případě nepřicházelo v úvahu.